

A photograph of a person's back and right arm. The person is wearing a white tank top and denim overalls. A single carrot is held vertically against their back. Their right hand, wearing a patterned glove, holds a bunch of carrots. A green garden hose is visible in the lower part of the frame.

michal viewegh
BIOMANŽELKA

Druhé město

Michal Viewegh
Biomanželka
Druhé město

michal viewegh
BIOMANŽELKA

Veronice, s láskou

© Michal Viewegh, 2010

Design © Petr Krejzek, ReDesign, 2010

© Foto Jiří Hroník, 2010

© Druhé město, 2010

ISBN 978-80-7227-298-3

Nikdy nepíšu o věcech tak, jak se staly. Všechny mé práce jsou sice kapitoly mých nejosobnějších zážitků, nicméně to nejsou příběhy mého života... Líčit věci tak, jak se staly, znamená stát se otrokem své paměti, která je v tvůrčím procesu jen prvek podřadný.

PHILIP ROTH

Jsem stařena. La Loba. Nejsem královna, kouzelnice ani amazonka; jsem dula. Tančím se životem i se smrtí. Jsem žena, která odhodila lodičky a nyní běhá s vlky. Poběžte se mnou, sestry moje, vezmu vás zpět na duševní území, která nám kdysi patřila.

Od začátku jsem přesvědčena, že Mojžírovo manželství s Hedvikou je moderní soft verzi pradávného příběhu o Modrovousovi, který vraždí své ženy. Jistě jej znáte: nezkušená kráska se provdá za chlápne bohaté monstrum, které jí naoko poskytuje svobodu, ale ve skutečnosti zabíjí její přirozenou krásu, talent a nespoutanost.

Mojmír přirozeně tvrdí, že Hedvice umožnil prožít pohádku novodobé Popelky. Když tu typicky mužskou domýšlivost vyslovil poprvé, Hedvika s ním údajně souhlasila (schválně se jí na to při nejbližší příležitosti zeptám), ale slyší-li tohle přirovnání dneska, většinou se pouze neurčitě zasměje, popřípadě ironicky prohodí něco jako: Máte doajista pravdu, princí.

Paralele s Popelkou nelze nicméně upřít jistou logiku — mužskou logiku, pochopitelně. Hedvičin otec je kočí, že ano, já jsem samozřejmě zlá macecha... Chichi! Pravda ovšem je, že když Mojmír Hedviku na podzim roku 2000 poprvé potkal, pracovala v dětském oddělení jedné z poboček Městské knihovny v Praze, brala necelých jedenáct tisíc

hrubého a bydlela se dvěma kamarádkami v pronajaté přízemní garsonce v paneláku na samém okraji města. Její životní prostor měřil devět metrů čtverečních, spočítal Mojmir, což jej — jak jinak — dojalo. Hedvičin tehdejší jídelníček se skládal výlučně z jogurtů, zeleniny, levných těstovin, mražených ryb a instantních polévek. Nikdy v životě nebyla u moře (napadá mě, jestli by se Mojmir byl schopen zamilovat do dívky, která každoročně jezdí třeba na Kanárské ostrovy). Nejdražší láhev vína, kterou si Hedvika v životě koupila, stála devadesát korun. A tak dále.

Ale domnělý princ už byl na cestě. Doslova.

Náhoda (prohlašuje Mojmir) či osud (věří Hedvika) je před deseti lety svedl dohromady vcelku banálním způsobem: Mojmir se vracel z jakéhosi čtení v Německu a mezinárodní rychlík Eurocity zastavil na tomtéž nástupišti, kde Hedvika onoho deštivého říjnového podvečera čekala na příměstský vláček do svého podnájmu na periferii. Tehdy šestatřicetiletý Mojmir — samozřejmě v ležérním lněném saku od Armaniho — se vyklonil z okna kupé první třídy a svou oběť měl přímo pod sebou.

„Jedete špatně, slečno,“ oznámil Hedvice podnapile (většinu cesty jako vždy strávil v jídelním voze) a rukou máchl směrem k pražskému centru, „život je tímhle směrem.“

Budiž řečeno, že už tenkrát byl dostatečně známý, aby ho Hedvika poznala. Četla sice jen dvě jeho knihy, avšak v čítárně knihovny, která ji zaměstnávala, byly k dispozici veškeré tuzemské noviny a časopisy, v nichž Mojmirův nezaměnitelný obličej občas vídávala. Zmínit je třeba také to, že v té době s nikým nechodila a že se v neposlední řadě necítila vzniklou situací nijak ohrožena, neboť výpravčí právě dával pokyn k odjezdu — i proto se mohla na Mistra usmát, a dokonce prý s postřehnutelnou koketerií pokrčit rameny (Hedvika si nic takového nepamatuje, ale Mojmir je ochoten to odpřisáhnout). Průvodčí přibouchl dveře.

„Musíte se rozhodnout: chcete žít uvnitř života, nebo mimo něj?“ zadrmolil Mojmir (na tuhle větu si vzpomínají oba).

„Uvnitř,“ odpověděla ta důvěřivá laňka.

„Tak si nastupte!“

Vlak sebou cukl a pomalu se rozjel. Hedvika nerozhodně zavrtěla hlavou. Sama v kupé s přiožralým spisovatelem být nechtěla, ale na druhé straně jí jeho nepokrytý zájem bohužel zalichotil. Mojmir musel její zaváhání postřehnout, protože jen tak si lze vysvětlit, že následující tři podvečery přijížděl na nádraží autem a pátral po Popelce na peroně.

Co jej přimělo uprostřed dopravní špičky třikrát projet přes celou Prahu? Co jej přimělo — když Hedviku konečně zastihl — pozvat ji na večeři? A nazítří znovu?

„Musels mít nějaké podprahové vnuknutí, jenom si to odmítáš přiznat, protože na tyhle věci nechceš věřit,“ je přesvědčena Hedvika. „Poslechl jsi svůj vnitřní hlas.“

„Jasně! A ten vnitřní hlas mi šeptal: ‚Opíchej ji! Opíchej ji!‘“ šklebí se Mojmir a sáhne si do rozkroku. „Jediný vnuknutí jsem cejtil tady!“

Ano, stejně jako miliony ostatních mužů, ani Mojmir není schopen vidět skutečnou záři ženské osobnosti, ale pokaždé jenom prsa a zadek... I Hedvika jej vzrušovala tím nej povrchnějším způsobem.

„Ten její ohrnutej horní ret, ty hustý tmavý vlasy!“ popisoval Felixovi nadšeně.

Avšak dokonce i primitiv jako Mojmir chápal, že jen tělesnou touhou všechnu tu seznamovací překotnost vysvětlit nejde. Kdyby v tom byl jen chtíč (takových holek už bylo), sotva by Hedvice po čtrnácti dnech známosti nabídl, aby se k němu přestěhovala. Co si Mojmir nemohl nepřiznat, bylo tohle: zamiloval se. Zatoužil tu chudou dívku chránit. Toužil jí koupit šaty od Kláry Nademlýnské a vzít ji na červený koberec svého života. Dělal mu to dobře. Jí pochopitelně

také. Naivní touha po ráji činí z ženy snadnou kořist. Viděla jsem to tisíckrát.

První měsíce jejich společného bydlení byly — jak jinak — idylické. Ráno společně snídali a navečer se princ už nemohl dočkat, až uslyší Popelčin klíč v zámku. Připadalo mu, že je středobodem jejího života. Zdálo se mu, že neexistuje nic, co by pro Hedviku znamenalo víc. Když jí nečekaně zavolal a pozval ji na premiéru Hřebejkova filmu, zrušila schůzku s kamarádkami. Dávala mu bez rozmyšlení přednost před jógou. Pozorně mu naslouchala. Vymýšlela pro něho překvapení. Kupovala mu drobné dárky. Vařila mu. Oblékala si pouze věci, o kterých věděla, že se mu líbí. Nosila boty na podpatcích. Líčila se! Chodila k holiči! Cha!

Nebyla v tom přirozeně žádná rafinovanost, o nějaké vypočítavosti, či snad dokonce cynismu tu nemůže být ani řeči. Bezpochyby upřímně věřila, že se hezky obléká a líčí kvůli Mojmírovi — ale ve skutečnosti to dělala kvůli mláďatům. Věřte nebo ne, Hedvika dělala jen to, co dělají všechny samičky, když se chtějí zahrnout. Ano, možná si myslela, že jí jde o Mojmíra, avšak to jediné, co její vaječníky ve skutečnosti zajímalo, byl jeho genofond. K holiči chodila kvůli jeho spermii. (Tyhle trpké pravdy je samozřejmě nutné mužům zatajit.)

Vyhýbali se Hedvika a Mojmír, jako všichni zamilovaní, instinktivně tématům, která by do jejich idyly mohla přinést spory? Ne, tvrdí Mojmír, žádná taková témata prý neexistovala. Mezi jejími a jeho představami o společném životě nebyl údajně žádný rozpor. Hedvika toužila po hodném manželovi, venkovském domečku se zahrádkou a třech zdravých dětech. Tři děti připadaly Mojmírovi moc, ale jinak byl tou vizí okouzlen.

„Stačily by ti dvě?“ zeptal se. „Já už totiž jedno mám.“

(Tohle je pro muže typické: své děti milují až hystericky, jsou pro ně to nejdůležitější na světě a tak dále — ale to všechno platí pouze za předpokladu, že mají maximálně tři děti. Při čtyřech, pěti nebo dokonce šesti dětech už to kupodivu neplatí.)

„Ale jo.“

Mojmír je nadšený. Má pocit, že konečně našel tradiční ženu.

Pod pojmem tradiční žena si — tak jako mnoho jiných mužů — odjakživa představuje někoho, kdo rád dostává ve dveřích přednost a komu nevadí, když mu pomůže do kabátu. Životním snem tradiční ženy v Mojmírově pojetí je hodný manžel, venkovský domek se zahrádkou a dvě zdravé děti. Vyjadřování tradiční ženy není infikováno požadavky genderové korektnosti, její myšlení není indoktrinováno bezuzdným liberalismem ženských časopisů (*Nechte se od svého milence rozmazlovat!*), natožpak nejrůznějšími pseudofeministickými výstřelky (*Proč bychom nemohly čůrat vstoje?*). Tradiční žena je věrná, čůrá vsedě a nepovažuje teplý oběd o dvou chodech za maloměšťácký přežitek. Dobrovolně, ba ochotně manžela následuje na jeho životní cestě. Necítí potřebu celonárodní mediální rozpravy o menstruaci a Halasovy verše *Slečno, řekněte mi, jak to děláte, že hodiny neoněmí, když se svlékáte* nepovažuje za sexistické. Tradiční žena umí odstraňovat skvrny. Pod tradiční ženou si Mojmír v zásadě představuje někoho jako svou dávno zesnulou babičku. A Hedvika — zdá se — taková je (Mojmír netuší, že nejenže neumí skvrny odstraňovat, ale naopak je na jeho košilích a tričkách bude — paradoxně během praní — nevysvětlitelným způsobem množit). A tak dále.

Všimněte si: ani v jedenadvacátém století nás tihle praještěři v kravatách nepřestanou posuzovat podle toho, jak pereme... Protože se chtějí považovat za moderní muže, netrvají na tom, abychom byly báječné pradleny či kuchařky, ale pokud báječnými pradlenami a kuchařkami nejsme, musíme jim naše chybějící dovednosti nějak

kompenzovat; výmluvně to vystihuje známý stupidní vtip: Dnešní ženy neumějí šít, ale o to lépe předou... Musím být ještě konkrétnější? Nedávno jsem zaslechla, jak si dva výrostci povídají v tramvaji o svých dívkách: „Vaření nedá, ale zase polyká...“

Aby bylo jasno, milé sestry: do těchhle opolidí se zamilováváte. Tyhle neandertálce si berete za muže.

Na to, co v devadesátých letech následovalo po rozpadu jeho prvního manželství, Mojmir sice naoko pyšně vzpomíná jako na nonstop pánskou jízdu, ale ve skutečnosti byl ze všech těch večírků, pijatik, nevěstinců a vztahů na pár nocí otrávený a unavený. Chtěl žít jinak. Po rozvodu sice neustále prohlašoval, že podruhé se rozhodně ženit nebude, ale při zařizování nového bytu si pořídil hned několik věcí, které jeho rádoby kategorické rozhodnutí žít po zbytek života sám (takhle to říkal přátelům) poněkud zpochybňovaly. To velké dvojlůžko do ložnice mohl snad ještě sám sobě vysvětlovat potřebou pohodlného spaní, avšak nákup horkovzdušné trouby (vezmeme-li v úvahu, že nikdy v životě nic neupekl) a především více než pětimetrové šatní skříně, zabírající celou postranní stěnu rozlehlé předsíně, výmluvně svědčil o Mojmirově nevykořenitelné touze po párovém soužití. Náš malý skautík prostě nechtěl usínat sám... Nerad se, chudáček, probouzí v prázdném bytě... Jak kdysi napsala Gertruda Steinová o Hemingwayovi: *Literatura umělých chlupů na prsou...* Chápete? Tohle je ta jejich statečnost! Ta jejich mužnost! Navenek bicepsy a tricepsy, vespod deprex a diazepam. Věřte, sestry, že nás potřebují víc, než si myslíme.

Potřebují nás mnohem víc než my je.

Když se k němu počátkem listopadu Hedvika na jeho výslovné přání nastěhovala, Mojmir jí polovinu té obrovské skříně vyklidil a podobně se s ní rozdělil i o prádelník v ložnici a poličky v koupelně.

Každý den pak s maloměšťáckou podezřívavostí sledoval, zda se Hedvičiny šaty a toaletní potřeby nezačínají rozlézat přes stanovenou hranici — avšak překvapeně zjišťoval, že Hedvika je velmi pořádkumilovná a vymezený prostor dodržuje s dojemnou důsledností.

Jinými slovy: Modrovous ji ještě nemohl zabít, neboť mu neposkytla dostatečnou záminku.

Popelka byla totiž chytrá. Pokud se odvážila koupit do princova zámku třeba jen prostírání na stůl, neřkuli pak závěsy do obývacího pokoje, samozřejmě s ním výběr předem konzultovala a barvu či vzor si pokaždé nechala schválit. Přečtené časopisy (tehdy si bohužel ještě kupovala Marianne a Elle, zatímco dnes už díky mně čte výlučně jen ty časopisy, v jejichž redakcích není zakázáno používat mozek) ukládala do své části skříně. A tak dále.

„Nezabrala ani centimetr navíc,“ vypráví Mojmír. „Působila tak skromně, tak nerozpínavě — a já jí na ten trik naletěl!“

Shrnuto: pan spisovatel ve své sebevzhlíživosti věřil, že Popelku pozdvihl z prachu vlakového nástupiště a ukázal jí svět. Nepředstavil jí snad Karla Gotta? Nevzal ji na Mauricius? Nebytoval ji na filmovém festivalu v Karlových Varech v Grandhotelu Pupp? Ale především (buďme objektivní, i mužští trotlové jako Mojmír dokážou výjimečně rozlišit podstatné od nepodstatného): Nepostavil snad pro ni dům se zahradou? Nepočali dvě zdravé děti? Nesplnil jí snad její životní sen?

Takhle naivní a krátkozraký může být opravdu jenom muž.

Mojmír nechápe, že splnil svou jepičí roli a stal se zbytečným. Nechápe, že byl pouhým katalyzátorem, který uspíšil Hedvičin emancipační proces. Nechápe, že jí sice pomohl nalézt cestu k sobě samé, ale že právě tím si pod sebou podřízl větev.

Hedvika už totiž není nešťastná. Už ji není nutno zachraňovat. Už Mojmíra ke svému životu nepotřebuje. Už se mu tolik neobdivuje.

Už mu tak pozorně nenaslouchá. Dnes je to Mojmír, kdo potřebuje zachránit.

„Hrdina, který si nárokuje trvalý potlesk, žádný hrdina není,“ cituji mu u oběda z jeho oblíbené knihy o mužích (s chutí ji používám proti němu).

Modrovous na mě pohlédne s neskrývaným odporem. Nenávidí mě od samého začátku, ale protože jsem pro Hedviku cosi jako náhradní matka, musel se s mou přítomností v jeho domě smířit. Hedvika se na mě usměje a potom pomůže mladší dcerce Báře rozkrájet bylinkový karbanátek z ovesných vloček (Mojmír bylinkové karbanátky nenávidí, ale Hedvika, já i děti je milujeme).

„Já nežádám trvalej obdiv, takovej idiot nejsem,“ odsekne. „Úplně bych se spokojil s mírnou přízní, a dokonce jsem dočasně ochotnej tolerovat i minimální přízeň — ale odmítám se smířit s absolutním nezájmem. To je to celý.“

Hedvika se takticky vyhýbá jeho obviňujícím pohledu.

„Popelka ignorující svého zachránce, to mi připadá fakt nespravedlivý!“

Promiňte, Mojmíre, ale nedokážu se nesmát. Takhle dopadají všichni samozvaní princové. Muži a jejich věčné bolístky! Pojd' sem, chlapečku, maminka ti to pofouká! Ale ty trucuješ, no to se podívejme!

Ano, trcuje, protože v říjnu roku 2000 byl v Hedvičině hodnotovém žebříčku první, zatímco dneska je desátý. Nedávno sepsal následující *chronologický seznam Hedvičiných zájmů*, který to jasně dokazuje:

1. Dům
2. Zahrada
3. Děti

4. Duly
5. Laktační poradenství
6. Mateřské centrum
7. Bioklub
8. Domácí vyučování
9. Charita
10. Mojmír

Cha! Modrovous si připadá odstrčený! Pán tvorstva se cítí ukřivděný! Nutí Hedviku k myšlenkovým saltům, která vydává za racionální uvažování. Pokrytecky poukazuje na Hedvičin občasný shon, stres a vyčerpanost a namlouvá jí, že takový objem práce není při nejlepší vůli v silách jednotlivce. Tendenčně tvrdí, že to, co původně mělo být rozptýlením, příjemným zpestřením její manželské a mateřské všednosti, se stalo každodenní vysilující povinností.

„Co je tady vlastně cílem: seberealizace, nebo sebedestrukce?“ ptá se demagogicky a s teatrálním odporem odstrčí talíř s nedojedeným karbanátkem.

„Žena je jako voda,“ říkám a usměju se na Sáru. „Jejím úkolem je zaplavovat.“

„Podemílat! Podmáčet!“ čertí se Mojmír. „Jo, to máte pravdu!“

Cokoliv rozumného prý pracně postaví, je do rána spláchnuto přílivem její a Hedvičiny údajné iracionality.

„Co máte pořád s tím vaším ráciem? Srdce má důvody, které rozum nezná,“ odcituji mu známý Pascalův výrok.

V duchu si představuji protrženou přímořskou hráz — a Mojmíra jako vyčerpaného dobrovolníka vlekoucího pytle s pískem.

„Žena je oceán — a vy se jí pokoušíte stanovit hranice?“ hihňám se, což (společně s dalším vyzváněním Hedvičina mobilu) Mojmíra jako vždycky rozzuří.

„Kecy!“ rozkřikne se. „Kecy!“

Praští příborem, vstává od stolu a odchází. Po chvíli se vrací, už s taškou a v kabátě. V ruce drží klíčky od auta. Hedvika, která stále ještě telefonuje (tentokrát s Lindou z Mateřského centra), je jeho náhlým výbuchem očividně překvapena (zřejmě zapomněla, že muži s sebou nosí neviditelné nádoby, které mohou kdykoli přetéct).

„Kam jedeš, tati?“ ptá se otce nechápavě Sára.

„Nevím.“

Mojmír obě dcerky políbí, jako kdyby je měl vidět naposled. Jsme svědky další ochotnické scénky; tentokrát s názvem Útěk z domova... Jako bychom to neznaly: za dva dny je zpátky a bude plakat steskem... Bylo by to legrační, kdyby to nebylo tak smutné. Doslova jsem se zhrozila, když jsem se od Hedviky dozvěděla, že Mojmír jí vážně doporučoval, aby si ze svých aktivit vybrala jednu nebo maximálně dvě a těm se pak věnovala naplno... Hele ho, Modrovouse! Nenabízí ženě skutečnou svobodu, ale iluzi svobody! Můžeš si dělat, co chceš, ale jenom v těchhle pokojích... Do pokoje nahoře nesmíš! Lstivě jí navrhuje, že k životnímu naplnění lze dojít prostřednictvím koníčku... Je otřesné, že i relativně vzdělaný spisovatel počátkem jedenadvacátého století ještě věří, že moderní emancipovaná žena může najít smysl života na hodině aerobiku nebo v dětském dramatickém kroužku...

Ale to se fatálně mýlí.